

Förvaltningsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice (RP 140/2016 rd): Ärendet har remitterats till förvaltningsutskottet för betänkande och till kulturutskottet och social- och hälsovårdsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 10/2016 rd
- kulturutskottet KuUU 9/2016 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Marja Isomäki, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Arto Salmela, finansministeriet
- regeringsråd Merja Leinonen, undervisnings- och kulturministeriet
- konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet
- biträdande direktör Reijo Vuorento, Finlands Kommunförbund.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så, att statsandelen för kommunal basservice sänks med 0,38 procentenheter. Det innebär att statsandelen från ingången av 2017 blir 25,23 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,77 procent.

Ändringen av statsandelsprocenten avses beakta ett avdrag på 0,47 procentenheter som hänför sig till nedskärningen på 50 000 000 euro i statsandelen och nedskärningen på 74 800 000 euro i anknytning till att besparingen i fråga om indexbundna utgifter är mindre än beräknat och ett avdrag på 0,06 procentenheter i anknytning till minskade administrativa utgifter för kommunerna när Folkpensionsanstalten övertar ansvaret för det grundläggande utkomststödet. Som ökning beak-

Betänkande FvUB 28/2016 rd

tas enligt förslaget i ändringen 0,13 procentenheter som hänför sig till ett tillägg enligt programmet för Juha Sipiläs regering för utveckling av närstående- och familjevården och utveckling av äldreomsorgen och veteranernas hemservice så att statsandelsprocenten för uppgifterna blir 100 och 0,02 procentenheter i anknytning till en justering av kostnadsfördelningen mellan stat och kommun.

Enligt förslaget ökas statsandelen för kommunal basservice med 71,45 euro per invånare i enlighet med den nettominusning på 390 miljoner euro av kommunalskatten som följer av ändringarna av beskattningsgrunderna.

Besparingen på 356 miljoner euro till följd av konkurrenskraftsavtalet ska enligt förslaget genomföras genom ett avdrag på 65,24 euro per invånare från statsandelen för kommunal basservice.

Vidare föreslås en bestämmelse om kommuner med skärgårdsdel och vissa tekniska preciseringar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2017 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

De föreslagna ändringarna i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) anknuter till det som föreslås under momentet för statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (28.90.30) i budgetpropositionen för 2017.

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att kommunernas statsandel är 25,23 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,77 procent år 2017. Statsandelsprocenten minskar alltså med 0,38 procentenheter jämfört med nuläget.

I ändringen av statsandelsprocenten har som avdrag beaktats en nedskärning i statsandelarna enligt ett beslut som fattades under föregående valperiod och ytterligare sparåtgärder vad gäller de indexbundna utgifterna (sammanlagt 0,47 procentenheter) samt minskningen av kommunernas administrativa utgifter, när det grundläggande utkomststödet överförs till Folkpensionsanstalten (0,06 procentenheter). I ändringen har som tillägg beaktats den i regeringsprogrammet föreslagna ökningen för utveckling av närstående- och familjevården och för utveckling av service för äldre och tjänster som tillhandahålls i hemmet för veteraner så att statsandelsprocenten är 100 (0,13 procentenheter), samt den årliga justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna (0,02 procentenheter).

I en kompletteringsproposition föreslås det flera preciseringar av budgetproposition för 2017. Preciseringarna har verkningar också på propositionen om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice. Statsandelen höjs till följd av att konsekvensbedömningarna i vissa regeringspropositioner som har samband med budgetpropositionen har preciserats. Dessutom bedöms

Betänkande FvUB 28/2016 rd

det att översynen av kvalitetsrekommendationen om tjänster för äldre inte kommer att medföra några besparingar år 2017. Utskottet föreslår att lagförslaget ändras på det sätt som den kompletterande budgetpropositionen förutsätter. Ändringsförslagen beskrivs närmare nedan i detaljmotiven.

Utskottet ser det som positivt att den sammanlagda effekten på kommunekonomin av regeringens åtgärder stärker kommunernas ekonomi med cirka 40 miljoner euro netto 2017. De slutliga ekonomiska effekterna av många åtgärder är dock i sista hand beroende av kommunernas egna beslut och genomförandet av lagändringar. Den kommunala ekonomin påverkas i hög grad också av andra faktorer, till exempel pensionsreformen och konkurrenskraftsavtalet.

Konkurrenskraftsavtalet innehåller faktorer som både förstärker och försvagar den kommunala ekonomin. Avtalet sänker kommunernas arbetskraftskostnader med cirka 700 miljoner euro 2017. Den besparing som följer av sänkta arbetsgivaravgifter och nedskärningen i semesterpenningen är omedelbar. Det uppskattas att den besparing som följer av förlängningen av arbetstiden realiseras stegvis. Förlängningen av arbetstiden beräknas dock inte medföra några besparingar inom undervisningssektorn. Å andra sidan minskar avtalet kommunernas skatteinkomster genom ändringarna i lönesumman och arbetstagaravgifterna. Lindringen av beskattningen av förvärvsinkomster i anslutning till avtalet påverkar dock inte saldot för den kommunala ekonomin, eftersom kommunerna kompenseras för de minskade skatteinkomsterna via statsandelssystemet.

Enligt programmet för kommunernas ekonomi uppskattas konkurrenskraftsavtalet sammantaget försämra kommunekonomin finansiella ställning med cirka 90 miljoner euro 2017 efter minskningen av statsandelen. Dessutom minskar den kalkylerade effekten av sänkningen av arbetsgivaravgifterna statsandelsindexet med 0,9 procentenheter. Detta innebär en ändring på knappa 80 miljoner euro i statsandelarna. Utskottet konstaterar att nyttan av konkurrenskraftsavtalet, ändringarna i skattebasen och statsandelsnedskärningarna påverkar olika kommuner mycket olika och därför kan avtalets sammanlagda effekt i enskilda kommuner avvika betydligt från riksgenomsnittet. Utskottet anser emellertid att de gynnsamma effekterna av konkurrenskraftsavtalet för sysselsättningen på längre sikt även gagnar den kommunala ekonomin.

Enligt målet för den finansiella ställningen i planen för de offentliga finanserna får lokalförvaltningens nettokreditgivning enligt nationalräkenskaperna uppgå 2019 till högst -0,5 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. En utgiftsbegränsning i euro ska begränsa det tryck på kommunernas omkostnader som statens åtgärder leder till. Utgiftsbegränsningen är -770 miljoner euro på 2019 års nivå. Enligt finansministeriets kalkyl för kommunekonomin för 2016—2020 utvecklas de totala utgifterna och inkomsterna inom kommunekonomin under granskningsperioden mycket dämpat i ett historiskt perspektiv. Målet för den finansiella ställningen som ställts för lokalförvaltningens nettokreditgivning i planen för de offentliga finanserna håller dock på att uppnås.

I nationalräkenskaperna utgörs kommunekonomin nettokreditgivning av differensen mellan kommunsektorns totala inkomster och utgifter. I totalutgifterna enligt nationalräkenskaperna inräknas också investeringsutgifterna under året, medan investeringsutgifterna i den kommunala bokföringen redovisas skilt från omkostnaderna och avskrivs under tillgångens ekonomiska verkningstid. Den post i den kommunala bokföringen som ligger närmast nettokreditgivningen i na-

Betänkande FvUB 28/2016 rd

tionalräkenskaperna är verksamhetens och investeringarnas kassaflöde (finansiell ställning). I programmet för kommunernas ekonomi behandlas kommunekonomin utifrån de begrepp som används i den kommunala bokföringen. Finansministeriet har dock i sin kalkyl för den kommunala ekonomins utveckling använt begrepp från såväl nationalräkenskaperna som den kommunala bokföringen, men så att de är inbördes konsekventa.

Kommunerna har anpassat och effektiviserat verksamheten och burit en stor del av ansvaret för att balansera den offentliga ekonomin. Utskottet betonar att utgiftsbegränsningen och övriga åtgärder som stöder möjligheterna att uppnå regeringens mål för den finansiella ställningen är av väsentlig betydelse för kommunerna. Övriga åtgärder är t.ex. kompenseringen för ändringen av beskattningsgrunderna, 100 procents statsandel för eventuella nya uppgifter samt en årlig översyn över kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna. Utskottet poängterar också vikten av en minskning av kommunernas uppgifter och skyldigheter.

Även om samhällsekonomin ökade med 0,2 procent i fjol efter tre år av nedgång, kommer det ekonomiska läget i Finland, enligt planen för de offentliga finanserna 2017—2020, att vara fortsatt svagt under de närmaste åren. Enligt finansministeriets prognos från september 2016 kommer de offentliga finanserna att visa underskott och skuldsättningen att fortsätta under de närmaste åren. Europeiska kommissionen har, särskilt i fråga om år 2017, varnat Finland för riskerna i anslutning till följsamheten gentemot unionsreglerna om de offentliga finanserna. Finland har redan en tid haft problem med EU-gränserna men tills vidare lyckats undgå de förfaranden EU-reglerna förutsätter.

Det ekonomiska läget återspeglas också på kommunekonomin. Med tanke på kommunernas finansiella ställning ser 2017 nu positivare ut, men försämringar i läget väntas mot slutet av decenniet. Befolkningens åldrande och arbetslösheten kommer att öka utgiftstrycket betydligt de närmaste åren. Även den ökande invandringen ökar behovet av integration och kommunal service i kommunerna. Ett bättre sysselsättningsläge är avgörande för att den kommunala ekonomin ska stärkas.

DETALJMOTIVERING

35 §. Beaktande av ändringar av beskattningsgrunder i statsandelen. I den kompletterande budgetpropositionen föreslås det att kompensationen för skatteförluster ska uppgå till 395 miljoner euro i stället för de 390 miljoner euro som föreslogs i den ordinarie budgetpropositionen. Med beaktande av det föreslås det i *1 mom.* att statsandelen för kommunal basservice ökas med 72,37 euro per invånare i stället för propositionens 71,45 euro. Av det följer att också *2 mom.* måste justeras på motsvarande sätt.

36 §. Tidsbegränsade minskningar och ökningsar av statsandelen till kommunerna. I den kompletterande budgetpropositionen för 2017 föreslås det att det anslag på 600 000 euro som reserverats för statens och kommunernas gemensamma datasystemprojekt stryks i posten andra minskningar och ökningsar av statsandelen. Därför måste 36 § *1 mom.* i den gällande lagen upphävas. Utskottet föreslår således att *1 mom.* stryks ur lagförslaget.

Betänkande FvUB 28/2016 rd

Den i propositionen föreslagna inbesparingen på 356 miljoner euro i anknytning till konkurrenskraftsavtalet har i den kompletterande budgetpropositionen justerats till 349 miljoner euro. Därför föreslår utskottet att 36 § 3 mom. preciseras så att det från statsandelen för kommunal basservice 2017 dras av 63,99 euro per invånare i anknytning till de besparingar som konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna, i stället för 65,24 euro per invånare som i propositionen.

I den kompletterande budgetpropositionen föreslås dessutom att minskningen i anslutning till pensionsstödet ska uppgå till 15,1 miljoner euro. I den ordinarie budgetpropositionen för 2017 och i propositionen är det föreslagna beloppet 33 miljoner euro. På grundval av den kompletterande budgetpropositionen föreslår utskottet att 36 § 4 mom. preciseras så att det från statsandelen för kommunal basservice dras av 2,77 euro per invånare för utgiftsminskningen till följd av pensionsstödet till långtidsarbetslösa, i stället för 6,05 euro per invånare som i propositionen.

I den kompletterande budgetpropositionen föreslås det ett anslag på 600 000 euro för utveckling av fastighetsbeskattningen. Det föreslås att finansieringen av utvecklingen av fastighetsbeskattningen ordnas så att det från statsandel för kommunal basservice görs ett engångsavdrag på 0,11 euro per invånare 2017. Utskottet föreslår att det paragrafen fogas ett nytt 7 mom. om detta.

Eftersom det föreslås att 1 mom. upphävs, blir 2—7 mom. i stället 1—6 mom.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Förvaltningsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 140/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) 2 § 1 mom. 2 punkten, 32, 35 och 36 §, 41 § 4 mom. 2—4 punkten, 49 § 2 mom. 5 punkten, 55 § 1 mom., 58 § 2 mom., 59 § 2 mom. 4 punkten och 3 mom. 3 punkten, av dem 35 § sådan den lyder i lag 1701/2015, 36 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1188/2013, 676/2014, 1406/2014 och 1701/2015, 41 § 4 mom. 2—4 punkten sådana de lyder i lag 1271/2013, 49 § 2 mom. 5 punkten sådan den lyder i lag 1510/2011, 55 § 1 mom. sådant det lyder i lag 506/2016 och 58 § 2 mom. sådant det lyder i lag 676/2014, och fogas till 4 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 676/2014, en ny 6 a-punkt och till 11 §, sådan den lyder i lag 676/2014, ett nytt 3 mom. som följer:

Betänkande FvUB 28/2016 rd

2 §

Undantag från tillämpningsområdet

Med stöd av denna lag beviljas statsandel inte för driftskostnader som föranleds av

2) i 2 § 2 mom. 11 punkten i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) avsedd verksamhet om vars finansiering det föreskrivs i 11 § 3 mom. i den lagen och i 9 § i lagen om grundläggande utbildning avsedd förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen,

4 §

Definitioner

I denna lag avses nedan med

6 a) kommun med skärgårdsdel kommuner på vars skärgårdsdelar bestämmelserna om skärgårdskommuner ska tillämpas enligt 9 § i lagen om främjande av skärgårdens utveckling,

11 §

Karaktär av skärgård

Kommunens kalkylerade kostnader på grundval av karaktären av skärgård i kommuner med skärgårdsdel beräknas genom att det per invånare bestämda grundpriset för en kommun med skärgårdsdel multipliceras med kommunens invånarantal och med den andel av kommunens invånarantal som bor i skärgården.

32 §

Minskning som gäller finansiering för inledande av grundläggande utbildning

Finansiering som en privat anordnare av grundläggande utbildning beviljas enligt 11 § 2 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för inledande av verksamhet minskar statsandelarna till alla kommuner med ett belopp som motsvarar den totala finansieringen. Minskningen är lika stor per invånare i alla kommuner.

35 §

Beaktande av ändringar av beskattningsgrunder i statsandelen

Statsandelen till kommunerna ökas med 72,37 euro per invånare i enlighet med den minskning av skatteinkomsterna som följer av ändringarna av beskattningsgrunderna vid beskattningen för 2017.

Betänkande FvUB 28/2016 rd

Om kommunens skatteinkomster minskar med mer än 72,37 euro per invånare efter den ökning av statsandelen som avses i 1 mom., ökas statsandelen för kommunal basservice med det belopp som fås när 72,37 euro per invånare dras av från minskningen av skatteinkomsterna per invånare. Om kommunens skatteinkomster minskar med mindre än 72,37 euro per invånare, minskas kommunens statsandel med det belopp som fås när minskningen av kommunens skatteinkomster per invånare dras av från 72,37 euro. De sammanlagda årliga ökningarna och minskningarna av statsandelen ska vara lika stora på riksnivå. När ändringen av statsandelen för kommunal basservice beräknas tillämpas beskattningsuppgifterna för 2015, skattesatsen för 2016 och invånarantalet vid årsskiftet 2015/2016.

36 §

Tidsbegränsade minskningar och ökringar av statsandelen till kommunerna

~~Under 2015—2018 dras från statsandelen för kommunal basservice årligen av 0,10 euro per invånare för finansiering av statens och kommunernas projekt för utveckling av informationsteknik.~~

Under 2016—2019 dras från statsandelen för kommunal basservice årligen av ett belopp som motsvarar indexhöjningen. År 2016 är det beloppet 6,32 euro per invånare.

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 63,99 euro per invånare i anknytning till de besparingar som konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna.

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 2,77 euro per invånare gör utgiftsminskningen till följd av pensionsstödet till långtidsarbetslösa.

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 0,31 euro per invånare för finansiering av systemet för antagning av studerande.

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 4,07 euro per invånare för finansiering av sjuk-vårds- och läkarhelikopter verksamhet.

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 0,11 euro per invånare för finansiering av utveckling av fastighetsbeskattningen. (Nytt 6 mom.)

41 §

Ersättning för elever som får specialiserad sjukvård eller skolhemsundervisning eller i fråga om elever som är placerade av barnskyddsskäl

När ersättning enligt 1—3 mom. beräknas för finansåret beaktas som avdrag elevens andel av följande finansiering som betalas till utbildningsanordnaren:

2) finansiering som betalas för finansåret enligt 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för ordnande av påbyggnadsundervisning för elever,

3) förhöjning som betalas för finansåret enligt 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för ordnande av undervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt, och

Betänkande FvUB 28/2016 rd

4) skolhemsförhöjning enligt 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet för skolhemsundervisning.

49 §

Utbetalning av statsandelar och hemkommunersättningar

Finansministeriet samt undervisnings- och kulturministeriet ger in följande uppgifter till Servicecentret för statens ekonomi- och personalförvaltning för utbetalning av de belopp som avses i 1 mom.:

5) i 6, 7, 10, 11, 19—22 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet avsedda statsandelar och finansieringar,

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—13 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 25,23 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel är 74,77 procent.

58 §

Justering av kostnadsfördelningen

Vid justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna justeras på riksnivå som en helhet de grundpriser som ligger till grund för de kalkylerade kostnaderna enligt 6—13 §. Dessutom justeras följande finansiering om vilken det föreskrivs i 11 och 29 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet:

- 1) finansiering av påbyggnadsundervisning,
 - 2) finansiering av förskoleundervisning för elever som omfattas av förlängd läroplikt enligt 26 a § i lagen om grundläggande utbildning, om eleven fyller fem år det år då deras förskoleundervisning börjar,
 - 3) finansiering av grundläggande utbildning enligt 46 § i lagen om grundläggande utbildning,
 - 4) finansiering för elever som omfattas av förlängd läroplikt, och
 - 5) tillägg för internatskola och skolhemsförhöjning.
-

Betänkande FvUB 28/2016 rd

59 §

Driftskostnader som ska beaktas när kostnadsfördelningen justeras

När kostnadsfördelningen justeras beaktas dock inte driftskostnaderna för följande uppgifter:

4) i 2 § 2 mom. 11 punkten i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet avsedd förskoleundervisning och i 9 § i lagen om grundläggande utbildning avsedd förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen,

När kostnadsfördelningen justeras betraktas inte följande kostnader som driftskostnader för de uppgifter som avses i 1 mom.:

3) mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster med undantag för mervärdesskatt som ingår i anskaffningspriset för varor och tjänster som anskaffas av privata utbildningsanordnare eller universitet,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 9.12.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Timo V. Korhonen cent
medlem Anders Adlercreutz sv
medlem Mika Kari sd
medlem Elsi Katainen cent
medlem Kari Kulmala saf
medlem Antti Kurvinen cent
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Sirpa Paatero sd
medlem Olli-Poika Parviainen gröna
medlem Juha Pylväs cent
medlem Joona Räsänen sd
medlem Vesa-Matti Saarakkala saf
medlem Matti Semi vänst
medlem Mari-Leena Talvitie saml.

Sekreterare var

Betänkande FvUB 28/2016 rd

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

Betänkande FvUB 28/2016 rd

Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Det ligger på kommunernas ansvar att ordna basservice. Finansieringen delas upp mellan kommunerna och staten. Så sent som på 1990-talet var statsandelen 58 procent, medan den nästa år kommer att vara nere i något över 25 procent. Medborgarna ska få sina grundläggande rättigheter tillgodosedda på lika villkor och då är det problematiskt att staten drar sig ur finansieringen av basservicen och därmed gör avsteg från finansieringsprincipen. Det kommer att leda till att alla kommuner faktiskt inte har ekonomiska möjligheter att klara av sina uppgifter.

I propositionen föreslås det att lagen om statsandel för kommunal basservice ändras så att statsandelen för kommunal basservice sänks med 0,38 procentenheter. Statsandelsprocenten för kommunal basservice kommer 2017 att vara 25,23 och kommunernas självfinansieringsandel 74,77 procent av de kalkylerade kostnaderna för statsandelsåliggandena. I statsandelsprocenten beaktas både de anpassningsåtgärder som den föregående regeringen beslutat om och de anpassningsåtgärder som statsminister Juha Sipiläs regering beslutat om. Vidare beaktas effekterna av justeringen av kostnadsfördelningen och effekterna av nya och mer omfattande uppgifter.

De ändringar som 2017 görs i grunderna för kommunalskatten ska enligt förslaget beaktas i statsandelen för basservice. Kommunernas skatteintäkter kommer att minska med 390 miljoner euro netto, och detta ska kompenseras genom att statsandelen för basservice ökas med 71,45 euro per invånare. Eftersom förändringarna i kommunalskatt varierar från kommun till kommun kommer förändringarna att jämnas ut mellan kommunerna på så sätt att ingen kommun får förändrade inkomster. På detta sätt fortsätter det tidigare förfarandet.

De ändringar i eurobelopp som mest påverkar statsandelen för basservice 2017 är kompensationen för skatteförluster (+390 miljoner euro), nedskärningen av statsandelen enligt konkurrenskraftsavtalet (-356 miljoner euro) och de direkta nedskärningarna av statsandelen (-125 miljoner euro). Dessutom har det betydande effekter i euro att kommunernas andel av utgifterna för grundläggande utkomststöd beaktas, för det genomförs genom att statsandelen minskar (-331 miljoner euro) när utbetalningen av stödet överförs från kommunerna till FPA vid ingången av 2017. Till följd av överföringen skärs statsandelen ner med 31 miljoner euro utifrån den beräknade besparingen i kommunernas förvaltningsutgifter.

År 2017 sjunker statsandelen för kommunal basservice med 440 miljoner euro. Även om en del av ändringarna är kostnadsneutrala med avseende på kommunekonomin, kommer den direkta nedskärningen av statsandelen med 125 miljoner euro tillsammans med nettoeffekten av konkurrenskraftsavtalet (-90 miljoner euro) att strama åt kommunekonomin betydligt 2017.

I budgetpropositionen för 2017 ingår ett flertal ändringar som är så bristfälligt beredda att det inte finns tillräckliga uppgifter om deras kostnadseffekter. Kostnadseffekterna av många inbesparingar tas i förskott ut från statsandelen redan under det första året åtgärden är i kraft. Det är i vissa fall osäkert och i andra fall osannolikt att åtgärderna ger inbesparingar för kommunernas del. Det ökar trycket på personalminskningar och skattehöjningar i kommunerna.

Betänkande FvUB 28/2016 rd

Reservation 1

Konkurrenskraftsavtalet är ett av de element som påverkar statsandelarna och vars spareffekt tas ut av kommunerna med framförhållning och så att spareffekten är rejält tilltagen i överkant. Konkurrenskraftsavtalet ger många konsekvenser för kommunekonomin. Vissa element försvagar kommunekonomin medan andra stärker den. Det verkar dock klart att den sammantagna effekten av åtgärderna är negativ för kommunernas del. Det är synnerligen viktigt att konsekvenserna granskas samlat och att ekvationen visar balans. Samtidigt måste de i vissa fall stora skillnaderna mellan olika kommuner beaktas.

Det är ytterst svårt att särskilt inom social- och hälsovården hitta sparmål som inte äventyrar medborgarnas grundläggande rättigheter. Regeringen försöker bland annat spara in på äldreomsorgen. Avsikten är att ändra kvalitetsrekommendationen för äldreomsorgen så att det under ramperioden ger en inbesparing på 70 miljoner euro i de offentliga finanserna. Det är bra att regeringen avstod från att nå det målet genom att försvaga dimensioneringen för heldygnsvård för äldre till 0,4 skötare per äldre. Inbesparingarna får inte försvaga kvaliteten på eller tillgången till äldreomsorgstjänster.

Enligt budgetförslaget minskar den kommunala finansieringsandelen för yrkesutbildningen med 190 miljoner euro nästa år. Eftersom nedskärningen avser den kommunala finansieringen av utbildningen, medan endast den statliga andelen ingår i budgetförslaget, behöver minskningen inte täckas i budgeten. Trots det vill vi genom en ökning av statsandelen se till att yrkesutbildningen får tillräckliga resurser.

Vi föreslår att nedskärningarna i anslutning till konkurrenskraftsavtalet (90 miljoner euro), småbarnspedagogik (18,6 miljoner euro), indexbesparingar (75 miljoner euro), äldreomsorgslagen (13,2 miljoner euro) och utbildningen på andra stadiet (190 miljoner euro) dras tillbaka.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet men 36 och 55 § i lagförslaget med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*).

Reservationens ändringsförslag

36 §

Tidsbegränsade minskningar och ökningar av statsandelen till kommunerna

(1 mom. som i FvUB)

År 2017 dras från statsandelen för kommunal basservice av 47,50 euro per invånare i anknytning till de besparingar som konkurrenskraftsavtalet medför för kommunerna.

(3—6 mom. som i FvUB)

Betänkande FvUB 28/2016 rd
Reservation 1

55 §

Statsandelsprocent och kommunens självfinansieringsandel

Kommunens kalkylerade kostnader enligt 6—13 § fördelas på så sätt att kommunernas statsandel är 25,76 procent (statsandelsprocent) och kommunernas självfinansieringsandel är 74,24 procent.

— — — — —

Helsingfors 9.12.2016

Mika Kari sd
Sirpa Paatero sd
Joona Räsänen sd
Olli-Poika Parviainen gröna
Matti Semi vänst

Betänkande FvUB 28/2016 rd
Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Regeringen föreslår att statsandelen för kommunal basservice sänks med 0,38 procentenheter 2017. Det innebär att statsandelen från ingången av 2017 skulle bli 25,23 procent och kommunernas självfinansieringsandel 74,77 procent. Nedskränkningarna i statsandelen för kommunal basservice stramar åt kommunekonomin betydligt. Kommunerna får det allt svårare att klara av sina lagfästa uppgifter, exempelvis ordnandet av småbarnspedagogisk verksamhet. Nedskränkningarna märks direkt som en försvagning av servicen till kommuninvånarna.

Det är angeläget att säkerställa att barnen får högklassig småbarnspedagogik oberoende av föräldrarnas ekonomiska situation. I exempelvis Sverige har man en modell med fyra timmars kostnadsfri småbarnspedagogik per dag. Fyra timmars kostnadsfri småbarnspedagogik per dag innebär att dagvårdsavgifterna sjunker överlag och att flitfällorna minskar. Det betyder också större flexibilitet i samordningen av familjeliv och arbetsliv samt bättre möjligheter att ta emot deltidsjobb. Den modellen bör införas också i Finland. Den subjektiva rätten till dagvård finns kvar i modellen.

I Finland deltar endast cirka 75 procent av barnen i småbarnspedagogisk verksamhet, vilket är betydligt färre än i de övriga nordiska länderna och i många andra OECD-länder. Det är alarmerande med tanke på hur viktig den småbarnspedagogiska verksamheten är för barnens inlärningsförmåga, sociala färdigheter och utveckling i allmänhet. Ordnandet av småbarnspedagogik ligger på kommunernas ansvar och nedskränningar i statsandelen för kommunal basservice påverkar därmed också möjligheterna att få högklassig småbarnspedagogisk verksamhet.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande (*Reservationens förslag till uttalande*).

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder en proposition som tryggar rätten för alla barn som fyllt tre år att dagligen få delta i kostnadsfri småbarnspedagogisk verksamhet på deltid.

Helsingfors 9.12.2016

Anders Adlercreutz sv
Olli-Poika Parviainen gröna
Matti Semi vänst